

CALIXTUS II

PONTIFEX ROMANUS

NOTITIA HISTORICA

(MANET, *Concil. XXI*)

Calixtus hujus nominis secundus, Guillelmi Burgundiæ comitis filius, Henrici imperatoris consanguineus, adeoque, quod ait Chronicon Casinense, regia stirpe progenitus, in rebus sæculi strenuus et in ecclesiasticis apprime eruditus, tertio die post obitum Gelasii unanimi consensu totius cleri ac populi Romani Cluniaci in Galliis ex Guidone Viennensi archiepiscopo invitatus (ut testatur ipse apud Urspergensium in epistola ad Adalbertum Moguntinum archiepiscopum) electus est pontifex optimus, anno Domini 1119, ipsis Kalendis Februarii, tempore Henrici V, regis Germaniæ et imperatoris ejusdem nominis IV. De cujus electione ista apud Baronium Pandulphus. « Hic a cardinalibus, qui cum Gelasio, jam in Cluniaco sepulto, ab urbe in Franciam venerant, dum esset ante archiepiscopus Viennensis, in papam Calixtum electus. Qui se indignum iterato reclamans, idcirco modis omnibus resistebat, quia et incertum habebatur a multis utrum Romæ ratum factum hujusmodi teneretur. Propter quod vix cappa rubea amiciri sustinuit, donec nuntii redeuntes Roma, per dominum Petrum tunc vicarium, episcopum Portuensem, per cardinales omnes, per dominum Petrum Leonis (nam iste nimium laboravit in verbo propter diaconum filium suum Petrum Leonis, qui potissimum in Francia id peregerat), per præfectum et consules, per clerum et populum, viva voce ac litteris electionem ipsam canonicè jureque firment. »

Sed quid de sua electione ei fuerit per visum divinitus præmonstratum, sic narrat Sugerius in Ludovico: « Cum in somnis proxima nocte, apto satis licet ignoto præsentio, vidisset sibi a persona præpotente lunam sub chlamide repositam committi, ne causa Ecclesiæ transitu apostolici periclitaretur; ab ea quæ aderat Romana Ecclesia in summum pontificem electus, visionis veritatem enucleatius admadvertit. » Quod magis magisque perspicuum reddiderunt eventa. Siquidem diuturnum bellum ob investituram conditum, diu multumque Ecclesiam fatigans et lacerans, cedente tandem imperatore, ab eodem Calixto papa felicissime compressum est. Dum factam electionem absentes cardinales per litteras approbassent, atque ecclesiam Sancti Mauri confessoris translatis isthuc e cœnobio Casinensi corporibus sanctorum Antonii et Constantini solenni ritu dedicasset, Cluniaco Romanam reversus, a clero, senatu populoque Romano honorifice acceptus fuit.

« Hic postmodum, inquit Tyrius (lib. XII, c. 8), divi imperatoris Henrici, cujus consanguineus erat, gratiam consecutus, et ejus fretus auxilio, in Italianam

cum cardinalibus et universa curia discedens, apud Sutriam urbem Romæ conterminam, æmulum et hæresiarcham Burdinum, antipapam schismaticum, violenter cepit; insuper et camelo impositum, pelle indutum ursina ad Casinense [Cavense] cœnobium, quod juxta Salernum esse dignoscitur, cum multa misit ignominia; ubi usque ad supremum senium vitam compulsus est lege loci ducere cœnobiticam. » Auctor Chronici Casinensis 70 et sequentibus quibusdam capitibus libri quarti recensens omnia ea beneficia ac privilegia quæ Casinensi monasterio contulisset vel adjudicasset, inter cætera ait eum exercitum ex Northmannis congregasse, et antipapam schismaticum, quem Mauritium hæresiarcham nominat, in civitate Sutriua, ad quam pseudopontifex confugerat, obsedisce, cepisse, et in arce Casinensis monasterii, quam abbas ejusdem cœnobii construxerat, exsilio relegasse. Urspergensis addit eundem antipapam, a Romano exercitu interceptum, pluribus a vulgo contumeliis et irrisionibus affectum, auctoritate Calixti papæ ab injuriis vindicatum, ad agendam pœnitentiam in exsilio relegatum esse.

Pandulphus autem, qui erat hæc spectans, sic paulo fustus habet: « Interea Burdinus in Sutrio prope Romam Ecclesiam persequi, peregrinos prædari, in papam et alios maledicta congerere, quæque alia hujusmodi poterat, tam per se quam per alios, facere non cessabat. Tunc papa, factus abunde jam ab omni parte securus, paravit magnum exercitum, et cum eo Joannem Cremensem cardinalem Sancti Chrysogoni Sutrium contra Burdinum præmisit: ipse cum evestigio sequitur. Demum Sutrii convenerunt. Pugnatur attentius, vincitur capiturque Burdinus, adducitur, sed tamen camelo subvectus. »

In scripto codice Vaticano asseritur a Sutrinis, cum eorum quaterentur mœnia, Bardinum militibus deditum, qui ejusmodi eum exposuerunt ludibrio. Primum omnium eum incensere blasphemii, altis vocibus conclamantes: « Maledicte, maledicte, per te tam grave scandalum venit. » Addebant alii: « Tu es qui Christi tunicam attentasti dividere, et dilacerare catholicam unitatem præsumpsisti. » Tunc præparato camelo pro alto caballo, et indutus pilosa pelle vervecis pro chlamide rubea, positus est eis adverso super caelum, dataque est ei in manibus pro freno cauda cameli. Ita in urbem introductus est in exemplum aliorum, ne similia quis ultra auderet tentare. Inde in arcem Fummonis primum, inde vero est in monasterium Cavense translatus ad pœnitentiam; sed in sua rebellionem perseveravit incautus [in cunctis].

Quod etiam Sugorius abbas, et ipse hujus temporis auctor affirmat, simulque ejusdem antipapæ tyrannidem, Sutrii dum permanceret, pariter narrat; atque alia ab aliis prætermissa, ne quid desit ad triumphum bestię per imperatorem exaltatę, sic tradit: « Romani, Calixti papę tam nobilitati quam liberalitati faventes, intrusum ab imperatore schismaticum Burdinum, apud Sutrium sedentem, et ad limina apostolorum transeuntes genu flectere compellentem, expugnatum tenuerunt, tortuoso animali camelo tortuosum antipapam, imo antichristum, crudis, imo sanguinolentis pellibus caprinis anictum, transversum superposuerunt, et ignominiam Ecclesię Dei ulciscentes, per medium civitatis via regia, ut magis publicaretur, deducentes, impetrante domino papa Calixto, perpetuo carcere in montanis Campanię prope sanctum Benedictum captivatum damnaverunt, et ad tantę ultionis memorię conservationem, in camera palatii sub pedibus domini papę conculcatum depinxerunt. » *Hęc Sugorius in Ludovico.*

Idem Calixtus papa excommunicationis fulmine, in Remensis, Lateranensis, aliisque conciliis, sua et prædecessoris sui auctoritate congregatis, Henri-

A cum quintum coegit, ut omne jus investiendi episcopos Ecclesię restitueret, atque ita hoc pontifice auctore tandem pax optatissima inter Ecclesiam et imperium composita fuit anno plus minus quinquagesimo, ex quo inter Gregorium VII, et Henricum IV ingens discordia ob beneficiorum collationem emerserat. Episcoporum et abbatum electiones, quas imperatores et reges usurpaverant, clero et monachis restitutę fuerunt, ideoque imaginem pacis in manu tenens depingitur. *Possevinus.* His rebus præclare gestis pontifex de Ecclesia optime meritus, multis præclaris constitutionibus, quę in decreto Gratiani recitantur, et quodam opusculo de sancto Jacobo apostolo in lucem edito, clarissimus, migravit ad Dominum Idibus Decembris, anno Domini 1124, cum munus pontificum administrasset annis quinque, mensibus decem, et diebus tredecim. Post obitum, teste Ottone Frisingensi, hoc elogio condecoratus fuit:

B *Ecce Calixtus honor patrię, decus imperiale,
Nequam Burdinum damnat, pacemque reformat.
Ex Pandulpho plura Baronius.*

NOTITIA ALTERA.

(CIACONIUS, *Vitę et gesta pontificum*, pag. 382.)

Cum Gelasius II Cluniaci excessisset, cardinales vi statim de novo pontifice eligendo tractarunt, qui Ecclesię Romanę magno schismate tunc vexatę, auctoritate sua consuleret, ne si sedis vacatio diutius protraheretur, aliquod Ecclesia in sine detrimentum caperet, sed aliquem in Romanum pontificem deligerent, qui generis nobilitate, opibus, principum gratia, apud omnes auctoritate, virtute, prudentia, et rerum dexteritate præditus, pacem sublato schismate Ecclesię Romanę constitueret: eamque a tot perturbacionibus, quibus per annos prope quinquaginta vexata fuerat, liberaret: et Henrico imperatori, ac pseudopapę constantissime se opponeret. Eos vero in hanc sententiam traxerat adventus archiepiscopi Viennensis Guidonis, in quem oculos et mentem conjecerunt, tanquam tanto sacerdotio dignissimum et in quem eę conditions, quas supra enumeravi, caderent. Nam præter quod nobilissimo loco natus erat, quippe qui Gulielmi filius, et Stephani Burgundię principum frater, ac Balduini Flandrię comitis avunculus erat, proximo etiam affinitatis gradu reges Francorum et Anglię, et ipsum etiam imperatorem continebat. In rebus quoque gerendis, iis omnibus rebus quoque gerendis quas supra numeravi pollebat; et in ecclesiastica legatione, quam ei per Gallias Paschalis II demandaverat, egregie se gessit, et cunctis episcopis timentibus, primus fuit, qui anathema a Paschali II in imperatorem factum promulgaverit: et concilio in Galliis congregato, omnes fere Gallię episcopos ab eo separavit.

Consecratio et coronatio Calixti papę II.

Guido ob res præclarissime gestas, postredie quam Cluniacum a Gelasio II vocatus, adventasset, omnium cardinalium suffragiis, Petro Petri Leonis filio diacono cardinali præcipuo auctore Kal. Februarii, anno D. 1119, pontifex maximus inventus, penitus, et repugnans acclamatus est in monasterio Cluniaco in Gallia; timebat enim ne cardinales, qui Romę erant, eam electionem, quod iis insciis facta esset, non approbarent; ideoque chlamide rubea, non ante indui, aut reliquo ornatu pontificio uti voluit, quam creationem suam, ab iis cardinalibus, qui

Romę erant, ratam haberi intellexit. Cujus rei gratia, ex Galliis, primi inito pontificatus die, Roscemanum diaconum cardinalem ad Urbem miserat, qui cum legatis Romanis consensum cardinalium per litteras afferens Cluniacum reversus est. Quo cognito pontifex a Lamberto Ostiensi, et aliis pridie Idus Octobris ejusdem anni 1119 consecratus et coronatus est, Calixtus II, quod ejus sancti pontificis die ejus consecratio celebrata esset vocari voluit. Sedit vero, Henrico V imperante, annos v, menses x, dies xiiii. Fuit Calixtus ante pontificatum Viennensem monachus cœnobii de Fulleri, ut scribunt Guido monachus Gisteriensis, et Petrus Burgianus in Historia monastica.

Quod vero Calixtus II Cluniaci maxima cura delectus esset, Pontium, et successores illius monasterii præfectos annulo donavit eosque in posterum Romani cardinalis officio fungi voluit, ut in ephemeride eorum in memoriam scriptum permansit, nemo constantius pro Paschali II adversus Cæsarem steterat, nemo promptior fuerat ad damnandum auctoris perfidiam. Concilio Viennę ad Rhodanum celebrato in ipsum sententiam anathematis jaculatus erat, idque epistola ejus ad Paschalem, quę adhuc exstat ostenditur. Nemo tamen charior illi postea fuit, mutata enim voluntate, et pacem pontifici dedit, et tyrannidi cessit instituendi episcopos et abbates. Hujus pacis nuntium, et consensum Italicę gentis exspectans, Calixtus synodum habuit, cui interfuere cccc. episcopi et abbates. A quibus disciplina ecclesiastica fere restituta est. A prædecessore suo Gelasio, Remis ea synodus iudicata fuerat, eam Kalendis Novembris celebravit Calixtus II, in qua damnata hæreticorum tum surgens pestifera hæresis, quę Eucharistiam, parvulorum baptismum, et ordines sacros, et legitimas nuptias negabat, clericorumque odio, bona eis temporalia, decimas et oblationes eripiebat, in qua saltem de pace inter ecclesiasticos et sæculares constituenda tractatum, anno 1120.

Pontifex, dispositis his quę ad statum ecclesiasticum conservandum in Galliis necessaria erant,